

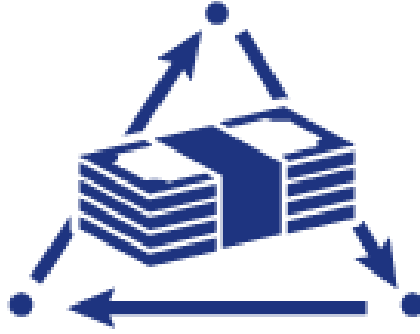

1882

KONYA TİCARET ODASI
KONYA CHAMBER OF COMMERCE

DOĞRUDAN BORÇLANDIRMA SİSTEMİ AVANTAJ VE DEZAVANTAJLARI

AHMET ÇELİK

Araştırma Raporu

Ekonomik Araştırmalar ve Proje Müdürlüğü

İÇİNDEKİLER

1. DOĞRUDAN BORÇLANDIRMA SİSTEMİ.....	1
2. DBS'NİN İŞLEYİŞİ	2
3. DBS'NİN AVANTAJLARI VE DEZAVANTAJLARI.....	4
4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	6
5. KAYNAKLAR.....	6

1. DOĞRUDAN BORÇLANDIRMA SİSTEMİ

Ticaret ile iştirak edenlerin karşılaştığı en büyük risk, alınan malın karşılığının ödenmemesidir. Bu riske karşı ilgili taraflar tarafından çok farklı ödeme yöntemleri geliştirilmiştir. Bu ödemeler, çoğunlukla bankalar kanalı ile, zaman zaman da finansal şirketler vasıtasıyla yapılmaktadır. Şirketler, hangi yöntemin kendileri lehine olduğu, hangi metot ile ödeme yapılması gerektiği gibi araştırmaları sonucunda en uygun yöntemi seçmekte ve ödemelerini bu şekilde gerçekleştirmektedirler. İşte bahsedilen ödeme yöntemlerinden birisi de Doğrudan Borçlandırma Sistemi, kısaltılmış adı ile DBS'dir.

Bankalar bu konuda uzmanlaşmış kurumlardır. Şirketler bu sistemi kullanmak için bankalara başvuru yapar ve mal ya da hizmet sattığı şirketlere kullanımını zorunlu kılar. Şirketler de bu sistemlere uyum sağlayarak ticaretlerine devam eder. Böylelikle satıcı taraf kendini, alıcıya karşı **ödeme garantisi** altına almış olur. Tabii bu durum bankanın şirkete verdiği limit ile alakalıdır. Yani **bankanın belirlediği limitin üzerindeki alım ve satımlar DBS garantisi altında değildir.**

Teknik tabir olarak; mal ve hizmet alım satımı için banka, bayi ve dağıtım şirketi arasında kullanılan ödeme yöntemine DBS (Doğrudan Borçlandırma Sistemi) denir. Bu sistemin kullanılması için 3 taraf bulunması şarttır. Bunlar; **banka, satıcı ve alıcıdır.** Bankaların sunduğu çeşitli arayüzlerle sisteme dahil olunur ve kullanımına başlanır. Burada riski üstlenen kişi banka olmaktadır. Çünkü satıcıya parasının ödeneceği garantisini banka verir. Üstelik faktoring gibi ödeme türlerinde olduğu gibi herhangi bir yüzdelerik ödeme de söz konusu değildir.

DBS sisteminde malı alan firma için size ne kadar limit tanımlıyorsa, tam o kadarlık mal ya da hizmet satışını da garanti etmiş olursunuz. Böylelikle vadeli mal satışı yapılabildiği gibi günün geldiğinde ödemeyi şirket bankaya yapar, banka da satıcı firmaya ödemesini gerçekleştirir. Bunları gerçekleştirdiğinizde de DBS uygulamasını kullanmış olursunuz.

Doğrudan Borçlandırma Sistemi yaygın bayi ve satış teşkilatına sahip firmaların ticaret sistemine göre tarif edilecek olursa; bu firmaların, mal ve hizmet satışı gerçekleştirdikleri bayi ve distribütörlerden olan alacaklarının, bayi lehine tahsis edilen kredi limiti kadar garanti kapsamına alınması ve otomatik olarak bayi hesaplarından ana firma hesabına transfer edilmesini sağlayan otomatik tahsilat sistemidir. Doğrudan Borçlandırma Sistemi'nde ana firmanın bankaya ilettiği tutarlar, belirtilen vade sonunda bayi/müşteri hesabındaki bakiyeden, bakiye müsait değilse tesis edilmiş kredi limitinden otomatik olarak çekilerek ana firma hesaplarına aktarılır.

2. DBS'NİN İŞLEYİŞİ

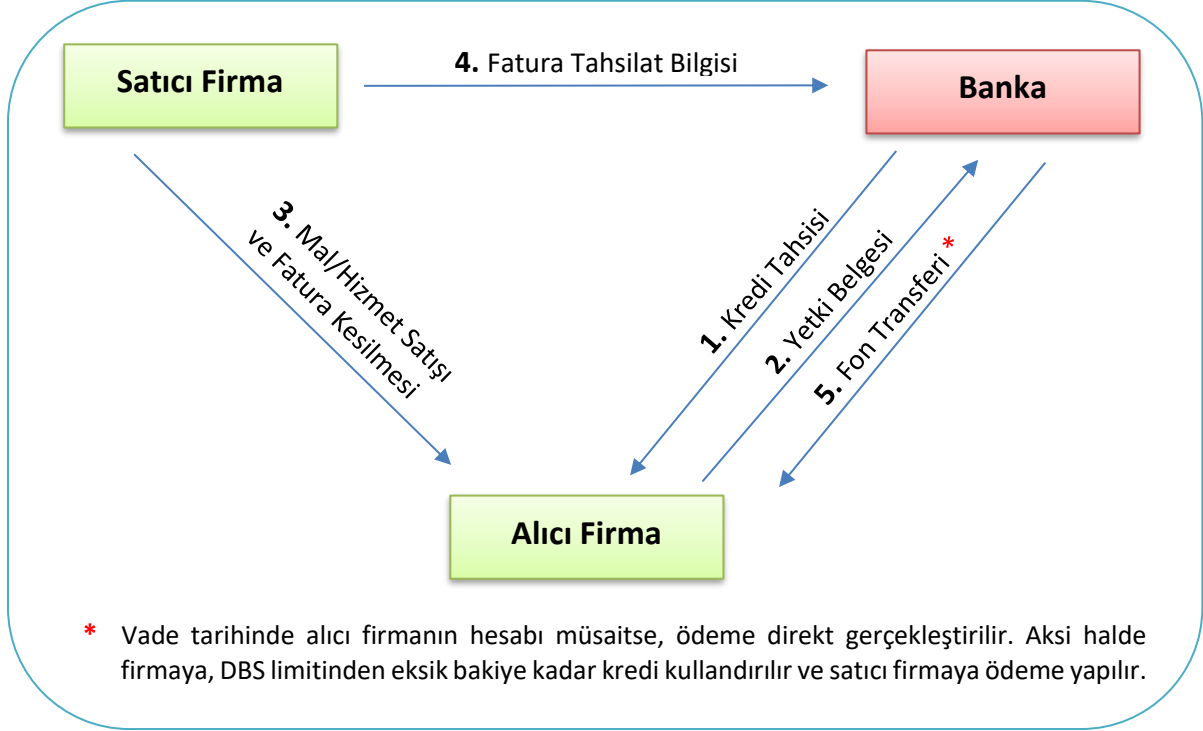
DBS uygulaması bankaların kendi işlem hizmetlerini geliştirmek, ticaretin gelişmesine katkı sağlamak ve şirketler için belli risklerin ortadan kalmasını sağlamak için kullanılır. Bankalar bu riskleri elbette ki belli bir **komisyon ve ücret** karşılığında üstlenir. Bu komisyonları ödeyecek taraf ise değişiklik gösterebilir. Alıcılar ödeyebildiği gibi satıcılar da bu ödemeleri gerçekleştirebilir. Çünkü satıcı firma kendini garantiye almak için müşterilerini bu sisteme özendirir. Bu durumda da hem ticaretinden yoksun kalmaz hem de kendini garantiye alır.

DBS uygulamasının işlemesi için öncelikle satıcı tarafın ödeme yöntemi olarak bunu kullanması gereklidir. Genelde bu sistemi kullanan şirketler birkaç bankayla çalışır. Özellikle büyük kurumsal olan şirketler, tercihlerini çeşitli bankalar üzerinde yaparlar ki müşterilerine daha çok seçenek sunabilsinler. DBS uygulamasını kullanan satıcı firmalar, mal ve hizmet satışlarını bu sistem üzerinde gerçekleştirirler. Şöyle ki alıcı firma eğer DBS kullanıyorsa, satıcı firmayla ortak bir banka seçilir. Eğer ortak bir banka yoksa, satıcı firmanın kullandığı bankalardan birini seçerek DBS uygulamasına tabi olunur. Alıcı firma bankayla görüşerek, satıcı firma için DBS limit tanımlaması yapılmasını ister. Daha sonra bankada bulunan limitlerinden herhangi bir teminat gösterilerek bankada, satıcı firmada kullanılmak için limit oluşturulur.

Bu limit tanımlama işlemi tamamlandıktan sonra, bankanın nakit yönetimi firmaya ulaşır ve alıcı firma için limit tanımlaması yapılmasını ister. Daha sonra satıcı firma tarafındaki işlemler tamamlanır ve limit belirlenmesi yapılmış olur. Alıcı firma da limitleri kadar mal ya da hizmet satın alabilir. Bu sistem kullanıldığında genelde vadeli alım ve satımlar gerçekleştirilir. Böylelikle banka vadesi geldiğinde de bu ödemeyi gerçekleştirir. Limit tanımlama işlemleri bittikten sonra alıcı mal ya da hizmetini alır ve faturalar kesilir. Daha sonra bankanın satıcı firmanın sisteme bağlantı sağlayabilmesi için programlar kurulur. Alıcı firma için kesilen faturalar, sistemden bankaya iletilir. Bankada da alıcı firma adına işlenir. Daha sonra ödemenin vadesi geldiğinde alıcı firma bankaya ödemesini yapar, banka da satıcı firmaya otomatik olarak ödeme yapar. Eğer alıcı firma ödeme yapmazsa, banka sistemde bulunan limit boşluğu kadar vadesi gelmiş faturaların ödemesini satıcı firmaya yapar. Ödenmeyen faturalar için banka alıcı firma ile arasında gerekli uygulamaları başlatır.

Otomatik ödeme işlemi bankanın satıcı tarafta kurduğu programlarla mümkündür. Şirketle banka arasında yapılan anlaşma ile DBS fatura karşılıklarının yatacağı bir saat ve hesap belirlenir. Her gün o saatte vadesi gelen faturalar satıcı firmanın hesabına aktarılır. Satıcı firma da doğru olup olmadığını kontrol ederek, faturaların ödendiğine dair kendi düzenlemelerini gerçekleştirirler.

Doğrudan Borçlandırma Sisteminin İşleyişi

Sisteme Giriş

- ↓ Ana firma ile data alışverişi metodolojisi ve çalışma prensipleri konusunda mutabık kalınır.
- ↓ Ana Firma ile DBS Sözleşmesi imzalanır.
- ↓ Bayilerden yetki belgesi alınır ve gerekli kredi limiti tahsis edilir.

Sistem İşleyişi:

- ↓ Fatura bilgileri Kurumsal İnternet, sftp veya webservis aracılığıyla banka sistemine aktarılır.
- ↓ Fatura tutarları vadesinde ana firmaya ödenmek üzere bayi DBS kredi limitleri bloke edilerek garantilenir.
- ↓ Vade günü geldiğinde bayi tahsilatları Banka tarafından otomatik olarak gerçekleştirilir.
- ↓ Bayi hesabında faturayı ödemek için yeterli bakiye yoksa eksik kalan tutar için daha önce bloke edilen limit nakde çevrilerek bayiye otomatik kredi kullanılır.
- ↓ Krediden ödenen her faturanın geri ödeme süresi 90 gündür.
- ↓ Limit ve ödeme bilgileri firmalara gönderilen dosya transferleri veya bankaların online sistemleri üzerinden izlenebilmektedir.

Fiyatlama

- ↓ Bayilere verilen kredi limiti üzerinden komisyon tahsil edilmektedir. Proje bazlı ana firma ile yapılan anlaşmaya göre farklılaşacak şekilde komisyonun ana firma tarafından, bayi tarafından ya da hem ana firma hem de bayi tarafından paylaşımlı ödenmesi seçenekleri mevcuttur.
- ↓ Komisyon periyotları yapılan anlaşmaya göre aylık, 3 aylık veya yıllık dönemlerde tahsil edilebilmektedir.
- ↓ DBS Kredisi faiz oranı müşteri bazında farklılaşabilmektedir.

3. DBS'İN AVANTAJLARI VE DEZAVANTAJLARI

DBS, gerek avantajlar gerek de dezavantajlar içeren bir uygulamadır. Ama avantajlarının daha fazla olduğu, sistem incelendikçe görülecektir. DBS'nin **en belirgin ve kendisini kullandıran özelliği, faturaların ödenmeme riskini ortadan kaldırmasıdır**. Bu yüzden satıcı firmalar tarafından sıklıkla başvurulan bir ödeme yöntemidir. Ayrıca bankaya yüklenen yani gönderilen faturaların limitler dahilinde kesin ödeneceği garantisinden gelecekte için uzun süreli nakit akış yapmak daha kolaydır. Bu sayede de yatırım, ödeme gibi planlamalar daha rahat yapılır. DBS'nin avantajları, başlıklar halinde aşağıdaki gibi sıralanabilir:

Bayi Açısından Avantajlar

- ✓ Çek ve senetle yapılan ödemelerin kanuni yaptırımlarının ortadan kalkması ve faturalı ödemelerin takibinde kolaylık,
- ✓ Operasyonel iş yükü ve maliyetlerde azalma,
- ✓ Firmanıza yapılacak ödemeler için açılacak kredi limiti ile nakit sıkışıklıklarında ödeme rahatlığı,
- ✓ Bayinin tek kredilendirme çalışması ile hem gayrinakdi hem de nakdi kredi limitine sahip olması

Ana Firma (Tedarikçi) Açısından Avantajlar

- Tahsilat garantisi / kolaylığı,
- Çek ve teminat mektubu kullanımının azalması ile operasyonel maliyetten tasarruf,
- Tahsilat vadelerinin önceden bilinmesi ile nakit akışının takip kolaylığı,
- Mutabakatların ve muhasebenin otomatik yapılabilme imkânı,
- Fatura borç bilgilerini değiştirebilme seçeneği,
- Vade sonrası otomatik borç sorgulama imkânı,

- Fatura iskontolama,
- İnternet'ten tahsilat sonuçları, bayi limit ve kredi risk bilgilerini takip kolaylığı,
- Zaman tasarrufu,
- Fatura, limit-risk ve limit değişikliği bilgilerini online sorgulama imkânı.

Borçlu Firma (Bayi) Açısından Avantajlar

- Çek/Senet, havale / EFT masraflarından tasarruf,
- DBS kredisinin aynı gün (fatura vadesinde) kapatılması durumunda maliyetsiz finansman imkânı,
- Kredi kullanımında tedarikçi bazında belirlenebilen düşük faiz oranı ile finansman kolaylığı,
- DBS limiti dahilinde tedarikçi ödemelerinin zamanında yapılabilmesi imkânı,
- Tedarikçiye olan borçları İnternet'ten görüntüleyebilme kolaylığı.

Doğrudan Borçlandırma Sistemi'nin Dezavantajları

Bankalar fatura kesim tarihinden itibaren maksimum 120 ay vadeye izin verir ve bu süre geçildiğinde riskleri üstlenmezler. Bu sebepten, daha uzun vadeli kesilen faturalar için sıkıntılar ortaya çıkabilir. Ayrıca firma her gün faturaların otomatik ödemesi hesaba geçtikten sonra, ödenmeyen var mı diye kontrol etmelidir. Çünkü ödenmeyen her fatura limitin dolmasına neden olacaktır.

Firmanın DBS limiti dolduktan sonra da istenildiği kadar fatura yüklensin ödeme yapılmaz. Bu yüzden limitlerin risk durumunu düzenli olarak kontrol etmekte fayda vardır. Bankaların kurduğu program üzerinden istenildiği vakitte bunların kontrolünü yapılabilmekte ve önlemler alınabilmektedir.

DBS uygulamasının daha verimli çalışması ve ilgili taraflar tarafından suiistimale mahal vermemesi için, kredi kartı işlemlerinde uygulanan “ürün iptali” hakkına benzer bir seçeneğin getirilmesi elzemdir. Faturalandırma yapıldıktan sonra, **ürün teslimatının yapılmaması** ender de olsa rastlanılan durumlardan birisidir. **Alıcı firma ürünün kendisine teslim edilmemesi durumunda, fatura kesimini takiben 15 gün içerisinde DBS faturasının ödemesinin iptali için bankaya başvurabilmeli ve “Ürün elime geçmedi, ürünü almadım” vb. şikayetleri nedeni ile limitin devreye girmesini engelleyebilmelidir.** Aksi taktirde ele geçmemiş ürünün ödemesi yapılmış olacaktır.

4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

İşletmeler tahsilatlarını genellikle nakit ve nakit dışı olarak iki farklı şekilde yapmaktadırlar. Günümüz finans piyasasında ise artık nakit dışı ödemelerin ağırlığı daha fazladır. Bunun en büyük nedenlerinden olarak, para transferlerinin çok daha hızlı ve güvenilir şekilde yapılabilmesi ve nakit taşıma maliyetinin yüksek olması sayılabilir. Yurtdışında olduğu gibi Türkiye’de de bankacılık hizmetleri son derece gelişmiş ve yeni uygulamalar ile en fazla tercih edilen ödeme şekilleri arasına girmiştir.

Bankaların “Doğrudan Borçlandırma Sistemi” uygulaması birçok açıdan avantajlıdır. Kullanımının da rahatlığından dolayı bütün ticaret yapan firmalar tarafından tercih edilebilir. Böylelikle şirketler için gerekli olan birçok faaliyete ve ticaretin hızlanmasına yardımcı olurlar. Bu yüzden DBS gibi ödeme yöntemleri büyük önem taşımaktadır.

Finansa erişim maliyetlerinin ciddi derecede arttığı son dönemde, farklı ödeme şekilleri arayan firmalar için bu sistem gayet kullanışlı bir alternatif olarak görülecektir. Uygulamadaki bazı eksikliklerin de giderilmesi ile yüksek kur ve faiz ikileminde zorlanan iş âlemi DBS’yi kullanmayı tercih edecektir.

5. KAYNAKLAR

- <https://paratic.com/dbs-sistemi-nedir-ne-icin-kullanilir/>
- <https://thefutureofbanking.wordpress.com/2015/08/29/nakit-yonetiminde-verimlilik-icin-merkezi-odeme-platformu-onerisi>
- Türkiye Bankalar Birliği
- Utku GÜĞERÇİN, Bir Dış Kaynak Kullanım Aracı Olarak Türkiye’de Doğrudan Borçlandırma Sistem, AKÜ İİBF Dergisi-Cilt: XVIII Sayı: 1 Yıl: Haziran 2017 Sayfalar: 21-32
- www.akbank.com
- www.vakifbank.com.tr